

BOOK REVIEWS - ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ

Nicholas Konsolas et al.: *Regional development in Greece*, Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, New York, 2002.

This book is based on the Regional Section of the Development Plan 2000-2006, prepared by the Regional Development Institute according to the Greek Ministry of National Economy's directions and available data. The different development proposals coming from the Country's Regions were also taken into account. The information contained in the Regional Development Institute's database and the conclusions of the studies made by the Institute's collaborators were also used. The thematic maps in this edition were also produced by the Regional Development Institute's GIS (Geographical Information System) laboratory. The Development Plan 2000-2006 was submitted by the Ministry of National Economy to the European Union in September 1999 and represents the basis for the 3rd Community Support Framework's acceptance.

The book is organized into four parts. Part one contains six chapters reflecting the evolution of the Greek and European Regional Policy, as well as the trends for the coming period. More specifically, the first part refers to: the Greek Regional Policy of the 1950-1985 period, the EEC Regional Policy, the twenty years of Operational Programme (1986-2006), the evolution of the main objectives and priorities for this period, the evolution of means and processes and the new trends in Regional Policy and Planning.

In the second part, the basic figures and trends of Regional Development in Greece are analysed. Specifically, we refer here to the population concentration, the regional distribution of GDP, the employment and unemployment rates and the sector specialisation.

Part three represents a systematic analysis and evaluation of the country's Regional Policy. A synoptic but thorough analysis of the existing situation and of the developing trends in the Country's regional disparities is made, as they are presented in the Development Plan 2000-2006, with the official data regarding demographic developments, distribution of the regional GDP, employment and unemployment and sector specialisation for the country's Regions and Prefectures.

There follows a systematic inquiry into the socio-economic characteristics of the Regions and the results of the previous development efforts. The basic

objectives and strategy of the Development Plan for the period 2000-2006 are then presented. These objectives reflect the specific characteristics of each Region but also the new challenges they face and the opportunities that they may take advantage of in the upcoming period. The link between the main strategic objectives and the corresponding actions for each sector is explored. This is presented for all the 13 Regions of Greece, more specifically: Eastern Macedonia and Thrace, Central Macedonia, Western Macedonia, Epirus, Thessaly, Ionian Islands, Western Greece, Sterea Ellada, Attica, Peloponnese, Northern Aegean Islands, Southern Aegean Islands and the Island of Crete.

Finally, part four of the book consists of the presentation of special categories of spatial units, with problems that represent a priority for the specific period. More specifically we refer here to the Metropolitan Centres, Mountainous Areas and Island Areas.

The relative analysis for each type of spatial unit includes the existing situation, a brief presentation of the development strategy and its objectives but also the suggested type of actions that were defined in the context of the Development Plan 2000-2006. In this section all the data relating to these types of Areas, such as demographic, geographic, economic data are examined.

Χρήστου Π. Μπαλόγλου: *Πληθώνεια Οικονομικά Μελετήματα*, εκδ. Ελεύθερη Σκέψις, Αθήνα, 2001, σελίδες 213.

Το βιβλίο αυτό του Χρήστου Μπαλόγλου, δεν αποτελεί αυτοτελή πραγματεία, αλλά όπως υποδηλώνει και ο τίτλος του, περιλαμβάνει δέκα μελέτες που έχουν δημοσιευθεί στο παρελθόν σε ελληνικά και διεθνή επιστημονικά περιοδικά, καθώς και σε Πρακτικά Συνεδρίων. Κοινό γνώρισμα των μελετημάτων του συγγραφέα, γνωστού στη βιβλιογραφία από την προσπάθειά του κατά τα τελευταία χρόνια να αναδείξει και να εισαγάγει τον Πλήθωνα στην οικονομική φιλοσοφία (βλ. C. Baloglou, *Georgios Gemistos-Plethon: Oekonomisches Denken in de Spaeutbyzantinischen Geisteswell*. Πρόλογος, B. Schefold, Historical Monographs 19, Athen: Basilopoulos, 1998), είναι η οικονομική και κοινωνική φιλοσοφία του «Πολύιστορος του Μυστρά».

Ο συγκεκριμένος άρτια επιμελημένος τόμος, περιλαμβάνει ένδεκα κεφάλαια. Τα δέκα αποτελούν, όπως αναφέρθηκε, προγενέστερες δημοσιευμένες μελέτες του συγγραφέα, ενώ έχει προστεθεί ένα ακόμη νέο κεφάλαιο (το πρώτο), που δημοσιεύεται για πρώτη φορά. Το κεφάλαιο αυτό, ασχολείται με την «εξέλιξη της έρευνας για την μελέτη των οικονομικών ιδεών και θεωριών του Γεωργίου Γεμιστού Πλήθωνος» και ουσιαστικά αποτελεί έναν φόρο τιμής προς εκείνους τους οικονομολόγους - ιστορικούς της οικονομίας, οι οποίοι είτε πρώτοι

ανεγνώρισαν (Α. Ανδρεάδης), είτε διερεύνησαν περαιτέρω την οικονομική και δημοσιονομική σκέψη του Γεμιστού (Δ. Στεφανίδης, Α. Καλλιαβάς, Σ. Σπέντζας).

Το δεύτερο κεφάλαιο, που αποτελεί ανακοίνωση του συγγραφέα στο ΙΕ' Πανελλήνιο Ιστορικό Συνέδριο της «Ελληνικής Ιστορικής Εταιρείας» (Θεσσαλονίκη, 1994), επιχειρεί να διερευνήσει εάν και κατά πόσον υπάρχει οποιαδήποτε συνάφεια ανάμεσα στις ιδέες του Πλήθωνα, όπως αυτές απορρέουν μέσα από το οικονομικό μεταρρυθμιστικό του πρόγραμμα, με εκείνες των οπαδών της Φυσιοκρατικής Σχολής.

Στο τρίτο κεφάλαιο -που έχει τίτλο «Ο Γεώργιος Γεμιστός-Πλήθων σκαπανεύς των τεσσάρων αρχών φορολογίας του Adam Smith» και δημοσιεύθηκε παλαιότερα στο περιοδικό *Βυζαντινά Μελέται* (1995)- παρουσιάζεται κατ' αρχήν η δημοσιονομική κατάσταση του Δεσποτάτου του Μυστρά, την εποχή που ζούσε ο Γεμιστός. Στη συνέχεια και μέσα από το πρόγραμμα κοινωνικής και οικονομικής ανασυγκρότησης του Δεσποτάτου, διερευνώνται και αναλύονται διεξοδικά οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις, που διетύπωσε και πρότεινε ο Πλήθων και συγκρίνονται με τους τέσσερεις κανόνες φορολογίας του Α. Smith (αρχή της ισότητας, της βεβαιότητας, της προσφορότητας και της ευθυνίας του φόρου). Καταλήγοντας ο συγγραφέας αποδεικνύει, ότι το φορολογικό σύστημα που πρότεινε ο Πλήθων, ικανοποιεί και τις τέσσερεις αρχές φορολογίας του Α. Smith.

Το τέταρτο κεφάλαιο αποτελεί μια προσπάθεια ανίχνευσης των προτάσεων του Γεμιστού για την διάκριση του πληθυσμού σε τρία γένη. Διερευνάται εάν και κατά πόσον ο Ιππόδαμος ο Μιλήσιος επηρέασε τον Πλήθωνα, ενώ παράλληλα προεκτείνεται η σύγκριση και με τους Φυσιοκράτες. Η γερμανόφωνη αυτή μελέτη δημοσιεύθηκε στο περιοδικό *Jahrbuch der Oesterreichischen Byzantinistik* (Wien, 1996).

Το πέμπτο κεφάλαιο αποτελεί μια πρωτότυπη προσέγγιση. Σ' αυτό, επιχειρείται να διερευνηθεί η πιθανή επίδραση που είχαν οι απόψεις ορισμένων αρχαίων συγγραφέων της Ελληνικής Αρχαιότητας στον Πλήθωνα, με δεδομένο το γεγονός ότι οι σκέψεις, οι προτάσεις και τα μεταρρυθμιστικά μέτρα αυτών, ήταν γνωστά στον Γεμιστό. Στο κεφάλαιο αυτό αναδεικνύεται και μια άλλη διάσταση: η ανάδειξη της προσωπικότητας του \Σφαίρου του Βορυσθενίτη (285-221 π.Χ., ο οποίος υπήρξε σύμβουλος του βασιλιά της Σπάρτης Κλεομένους Υ) και η προσπάθεια ανίχνευσης των κοινών σημείων του μεταρρυθμιστικού του προγράμματος με εκείνο του Πλήθωνος. Η επίσης, γερμανόφωνη αυτή μελέτη δημοσιεύθηκε στο περιοδικό *Zeitspriinge* (Frankfurt, 1998).

Το έκτο κεφάλαιο διερευνά το πλέον δυσχερίστο και όχι άμοιρον παρανοήσεων θέμα της κοινωνικής διδασκαλίας του Γεμιστού. Αυτό της αναμόρφωσης του καθεστώτος γαιοκτησίας. Ερευνώνται διεξοδικά οι προτάσεις του, αναζητείται το υπόβαθρό τους στην Κλασική Αρχαιότητα και στην Πατερική γραμματεία, αλλά και στη σύγχρονή του πραγματικότητα και προεκτείνεται η σκέψη

του με τις αντίστοιχες των Thomas Morus, John Locke και Georg von Buquoy. Η μελέτη αυτή είχε δημοσιευθεί σχετικά πρόσφατα, στο περιοδικό *Επετηρίς της Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών* (1999-2000).

Τα δύο επόμενα κεφάλαια, έβδομο και όγδοο, αφορούν δύο εκτενή βιβλιοκριτικά δοκίμια του συγγραφέα, που δημοσιεύθηκαν στο παρελθόν στο περιοδικό *Βυζαντινός Δόμος* (1991-92). Και τα δύο αυτά έργα, το ένα γερμανόφωνο και το άλλο του Θ. Νικολάου, αναφέρονται σε ζητήματα που σχετίζονται με τις οικονομικές απόψεις του Πλήθωνος.

Το ένατο κεφάλαιο (δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «Ιστορικά», Ένθετο της εφημ. *Ελευθεροτυπία*, 02/11/2000), αναφέρεται στις κοινωνικές αντιλήψεις του Γεμιστού. Ειδικότερα, αναλύεται με συντομία ο ελληνοκεντρικός και προοδευτικός φιλόσοφος Πλήθων, που ως κύριος συντελεστής του νεοπλατωνικού κινήματος στη Δύση, έχει σαν κύριο μέλημά του την οργάνωση της πολιτείας με ορισμένη ιδεολογία και δομή. Οι προτάσεις του αυτές κοινωνικής πολιτικής, πλαισιωμένες από μια σειρά μέτρων που αφορούν το νόμισμα, το φορολογικό σύστημα, το διεθνές εμπόριο κ.λπ., είναι δυνατόν να οδηγήσουν στη δημιουργία της «σπουδαίας» πολιτείας και στην επίτευξη της ευδαιμονίας των πολιτών.

Το δέκατο κεφάλαιο που αποτελεί επίσης μια ανακοίνωση του συγγραφέα στο VI Συνέδριο της «Ιταλικής Εταιρείας Ιστορίας της Οικονομικής Επιστήμης» (Lecce, 2001), έχει τίτλο: «Proposal for Economic Development in Byzanz: Georgios Gemistos Plethon (1355-1452) and Bessarion (1402-1472)». Στο κεφάλαιο αυτό, εξετάζεται κατ' αρχήν το κοινωνικοπολιτικό και κοινωνικό υπόβαθρο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, αλλά και του ίδιου του μικροχώρου του Δεσποτάτου του Μυστρά, κατά την ταραγμένη περίοδο που ζούσε ο Πλήθων. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται το κοινωνικό και οικονομικό πρόγραμμα ανασυγκρότησης της «σπουδαίας πολιτείας», του Γεμιστού και συγκρίνεται με αυτό του Βησσαρίωνος.

Το ενδέκατο και τελευταίο κεφάλαιο είναι στην ουσία ένας εκτενής βιβλιογραφικός κατάλογος και παρουσιάζει την εξέλιξη της βιβλιογραφίας για τον Γεώργιο — Γεμιστό, την τελευταία εικοσαετία (1980-2000).

Η έκδοση αυτή, που εντάσσεται στα πλαίσια του εορτασμού με την ευκαιρία της συμπλήρωσης των 550 χρόνων από τον θάνατο του Πλήθωνος, θέλει και το επιτυγχάνει, να καταδείξει την σημασία του κορυφαίου Βυζαντινού λογίου για τους συγχρόνους οικονομολόγους και ιστορικούς της οικονομίας, καθώς και να τον εντάξει στην οικονομική φιλολογία που, όπως σωστά υποστηρίζει ο συγγραφέας, του ανήκει μια θέση.

Δρ. Διονύσιος Ι. Ιθακήσιος

Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης

Στ. Α. Δρακοπούλου και Αν. Δ. Καραγιάννη: Συνοπτική Ιστορία Οικονομικής Σκέψης, εκδ. Interbooks, Αθήνα 1999. ISBN: 960-390071-0.

Σχετικά πρόσφατη είναι η έκδοση του βιβλίου των Στ. Δρακοπούλου και Αν. Καραγιάννη, *Συνοπτική Ιστορία Οικονομικής Σκέψης*. Οι συγγραφείς, αναπληρωτές καθηγητές στα Πανεπιστήμια Αθηνών και Πειραιώς αντιστοίχως, με διεθνή επιστημονική αναγνώριση και πολυετή διδακτική εμπειρία του σχετικού γνωστικού αντικειμένου, επιχειρούν να καταθέσουν την δική τους πρόταση στο ευρύτερο εγχείρημα προσέγγισης των οικονομικών ιδεών και θεωριών του παρελθόντος. Αυτή ακριβώς η επαναδιαπραγμάτευση μιάς σειράς θεωρητικών ζητημάτων από το πεδίο της ιστορικής εξέλιξης των οικονομικών ιδεών παρουσιάζει ιδιαίτερη σημασία για την περαιτέρω πορεία της οικονομικής, αφού η κριτική ανάγνωση των θεωριών που διατυπώθηκαν σε άλλες εποχές αποτελεί κρίσιμη παράμετρο των συγχρόνων θεωρητικών μας κατασκευών, ή κατά την πεποίθηση των συγγραφέων, επειδή «δεν εννοείται επιστημονικός τομέας χωρίς την ιστορία του».

Το θεωρητικό (και μεθοδολογικό) όφελος από τη γνώση της Ιστορίας της Οικονομικής Σκέψης είναι πολλαπλό. Η γνώση της Ιστορίας της Οικονομικής επιτρέπει όχι" απλώς μόνον μία κριτική αξιολόγηση των οικονομικών ιδεών του παρελθόντος ή μία περαιτέρω καλλιέργεια του κριτικού πνεύματος στην επιστημονική έρευνα, αλλά υποδεικνύει και τρόπους ορθότερης και λογικά συνεπέστερης σύλληψης των προβλημάτων του παρόντος: ουσιαστικά συμβάλλει στην αρτιότερη εξήγηση των συγχρόνων οικονομικών φαινομένων, στην ανάπτυξη ενός μηχανισμού επιλογής των ορθών μεθοδολογικών προσεγγίσεων και στην αποτελεσματικότερη αποφυγή των σφαλμάτων και των λαθών του παρελθόντος. Αντιθέτως, η τυχόν υποβάθμιση αυτής της γνωστικής περιοχής θα συνοδευθεί από αρνητικές επιπτώσεις για την ίδια την πορεία της Οικονομικής Επιστήμης: καθώς επισημαίνεται εύστοχα από τους συγγραφείς, ένα παρόμοιο ενδεχόμενο «είναι πολύ πιθανόν να αυξήσει το κόστος έρευνας, αφού στην οικονομική επιστήμη η ταυτόχρονη πολλαπλή ανακάλυψη ιδεών και θεωριών είναι συχνή».

Η επισκόπηση της ιστορίας των οικονομικών ιδεών γίνεται από τους συγγραφείς με συνέπεια και μεθοδικότητα. Το βιβλίο διαρθρώνεται σε εννέα κεφάλαια, στα πλαίσια των οποίων επιχειρείται συστηματική διαπραγμάτευση προβλημάτων, απόψεων και θεωριών στην Οικονομική από την κλασική αρχαιότητα έως τα μέσα του 20ού αιώνα, θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι στο βιβλίο επιχειρείται διεξοδική προσέγγιση και των τάσεων και ρευμάτων στην προ — κλασική οικονομική σκέψη (αρχαία ελληνική, πατερική και μεσαιωνική οικονομική σκέψη, εμποροκρατική και φυσιοκρατική σχολή), δηλ. των απόψεων εκείνων που προηγήθηκαν της «παραδειγματικής» διάρθρωσης της Οικονομικής (ας επιστήμης στη σύγχρονη μορφή της. Το τελευταίο κεφάλαιο του έργου θίγει

ορισμένα βασικά σημεία της Κεϋνσιανής συμβολής, αλλά και της μεταγενέστερης επιρροής του Keynes στα Οικονομικά. Η Κεϋνσιανή επανάσταση αποτελεί το καταληκτικό σημείο του έργου, όχι μόνον λόγω της βαρύτητας που αποδόθηκε στην εν λόγω επιστημονική τομή, αλλά εξ αιτίας του γεγονότος ότι μεταπολεμικές και σύγχρονες τάσεις δεν παύουν να συνιστούν αντικείμενο άλλων διδακτικών ενοτήτων και γνωστικών υποπεριοχών στα Οικονομικά.

Το βιβλίο των Στ. Δρακοπούλου και Άν. Καραγιάννη εντάσσεται σε μία ευρύτερη προσπάθεια εμπλουτισμού του γνωστικού κλάδου της Ιστορίας της Οικονομικής Σκέψης στον ελληνικό χώρο. Πρόκειται για εύχρηστο σύγγραμμα που απευθύνεται πρωταρχικά σε φοιτητές και σπουδαστές στο πεδίο των οικονομικών (αλλά και των κοινωνικών εν γένει) επιστημών. Ήδη στον πρόλογο του έργου οι συγγραφείς οριοθετούν τις συντεταγμένες εντός των οποίων κινείται η συγγραφική τους προσπάθεια και διατείνονται σαφώς ότι «δεν επιδιώκουμε το εγχειρίδιο αυτό, ούτε να αντικαταστήσει τις υπάρχουσες αναλυτικές ιστορίες του κλάδου, ούτε και να αποτελέσει βιβλίο αναφοράς - βοήθημα για ειδικές σχετικές μελέτες». Ουσιαστικό στοιχείο διαφοροποίησης αυτού του έργου από άλλες, ομόλογες ιστορίες οικονομικής σκέψης είναι η επιλεκτική συγκρότηση της ύλης του με κριτήριο διδακτικούς και παιδαγωγικούς σκοπούς, κυρίως στην εξοικείωση των σπουδαστών με θεματικές που αναμένεται να δημιουργήσουν γόνιμο και δημιουργικό προβληματισμό. Το εγχειρίδιο αυτό είναι ιδιαίτερος χρηστικό και προσιτό ακόμη και σε φοιτητές που δεν ακολουθούν αυστηρά θεωρητικές κατευθύνσεις στα Οικονομικά (και συνεπώς δεν διαθέτουν πλήρη θεωρητικά εφόδια).

Παρά τον σαφή διδακτικό του χαρακτήρα, το βιβλίο παρουσιάζει αναλυτική συνέπεια, μεθοδική παράθεση απόψεων και επιχειρημάτων και συστηματική διάρθρωση της θεματικής του. Η άρτια μαθηματική του θεμελίωση, η πολύ προσεκτική χρήση διαγραμμάτων, σχημάτων και πινάκων καθώς και η ύπαρξη διευκρινίσεων και επεξηγήσεων, το καθιστούν ιδιαίτερα προσιτό, χωρίς τούτο να αποβαίνει σε βάρος της επιστημονικής του πληρότητας. Ειδικότερα, θα πρέπει να επισημανθεί η πλήρης παράθεση βιβλιογραφικών παραπομπών, είτε πρόκειται για πηγές και πρωτογενές υλικό, είτε πρόκειται για περαιτέρω δευτερογενή βιβλιογραφία (που είναι αρκετά πλούσια ώστε να μπορεί να αξιοποιηθεί και για καθαρώς ερευνητικούς σκοπούς από τους ενδιαφερομένους). Ορισμένες μικρές αδυναμίες στην ανάπτυξη της θεματικής του συνδέονται πρώτιστα με την επιλεκτική οπτική που υιοθετούν οι συγγραφείς: θα μπορούσε (ενδεχομένως σε μία επομένη έκδοση του έργου) να διενεργηθεί κάποια συνοπτική αναφορά στην οικονομική σκέψη στον ρωμαϊκό κόσμο, ή μία πληρέστερη διαπραγμάτευση των απόψεων των φυσιοκρατών συγγραφέων (πέραν του Quesnay), της γερμανικής ιστορικής σχολής και της Κεϋνσιανής συμβολής στην Οικονομική.

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να αποφανθούμε ότι αυτό το εγχειρίδιο ιστορίας της οικονομικής σκέψης συνιστά μία δημιουργική συνεισφορά στην (άλλωστε περιορισμένη) ελληνική ακαδημαϊκή παραγωγή αναλόγων εγχειριδίων του κλάδου, μία ευπρεπή και επιμελημένη έκδοση, ιδιαίτερος χρηστική επειδή ακριβώς δεν είναι ογκώδης και δύσχρηστη, αλλ' αντιθέτως επιλεκτική, κριτική και κατ' εξοχήν συνοπτική (ωστόσο αρκετά περιεκτική), όπως υποδηλώνεται και από τον ίδιο τον τίτλο της.

Γκότσης Γεώργιος

Λέκτωρ στο Τμήμα Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας
της Επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών

Κ Ε Π Ε: Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Νομού Ευβοίας, στη σειρά Εκθέσεις 37, Αθήνα 2001.

Η εργασία αυτή αποσκοπεί στην κατά το δυνατόν πλήρη και επιστημονικώς τεκμηριωμένη δημιουργία ενός εφαρμόσιμου προτύπου Μακροχρονίου Στρατηγικού Σχεδιασμού και όπως είναι φυσικόν εστιάζεται στον σχεδιασμό της ανάπτυξης του τουριστικού τομέα στον Νομό Ευβοίας.

Η μελέτη επικεντρώνεται στην κατάρτιση ενός Αναπτυξιακού Σχεδίου που προτείνει προγράμματα, τα συναρτώμενα με αυτά μέτρα πολιτικής και έργα τουριστικής ανάπτυξης. Στα πλαίσια του μακροχρονίου στρατηγικού σχεδιασμού, συνεξετάζονται, μαζί με τον τουρισμό και οι άλλοι τομείς ή κλάδοι της οικονομίας που επηρεάζουν την αναπτυξιακή διαδικασία. Επίσης, το κοινωνικό, τοπικό διοικητικό και επιχειρηματικό περιβάλλον κρίθηκε ότι είναι ουσιώδους σημασίας παράγοντες που επιβάλλεται να καταγραφούν, αξιολογηθούν και συνεκτιμηθούν.

Ειδικότερα, στο πρώτο μέρος της μελέτης γίνεται ανασκόπηση της υφιστάμενης κατάστασης σχετικά με την τουριστική προσφορά και ζήτηση, καθορίζεται η συμβολή του τουρισμού στην οικονομία, και εντοπίζονται τα κύρια προβλήματα και οι δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης. Το δεύτερο μέρος της μελέτης αναπτύσσει το Στρατηγικό Σχέδιο Τουριστικής Ανάπτυξης, και ειδικότερα το Πρόγραμμα Ποιοτικής Αναβάθμισης, Εκσυγχρονισμού και Επέκτασης της τουριστικής ανωδομής, το Πρόγραμμα Ειδικών Μορφών Τουρισμού και το Πρόγραμμα Τουριστικών Περιηγήσεων, βάσει του οποίου διαμορφώνονται επιμέρους χωρικά σχήματα ή δίκτυα και μορφές ή τύποι περιήγησης. Τέλος, προτείνεται σειρά έργων και μέτρων ποικίλων τύπων, επενδυτικών, διαχειριστικών, εκπαιδευτικών, χωροταξικών ρυθμίσεων και περιβαλλοντικής προστασίας, που αντιστοιχούν στο κάθε πρόγραμμα.

Fani P. Zervou: *Social Security System of Greece*, ΚΕΠΕ, Studies 49, Athens 2001.

Η μελέτη «Το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης της Ελλάδας» που εκδόθηκε από το ΚΕΠΕ, είναι η διδακτορική διατριβή -με κάποιες αλλαγές στο πρώτο μέρος- της κας Ζερβού που υποβλήθηκε στο Πανεπιστήμιο του City το 1997.

Στην μελέτη αυτή περιγράφεται η ανάπτυξη του κοινωνικο-ασφαλιστικού συστήματος της Ελλάδας και καταγράφονται τα προβλήματα της κυρίας και επικουρικής ασφάλισης.

Συγκρίνεται το Ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα με το Αγγλικό, Αμερικανικό και Ισπανικό, καθώς επίσης συγκρίνονται τα οικονομικά των τεσσάρων ασφαλιστικών συστημάτων μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '90.

Τα έσοδα και έξοδα των ασφαλιστικών συστημάτων επηρεάζουν σημαντικά τα μακροοικονομικά μεγέθη της κάθε μιάς χώρας. Ειδικά οι δαπάνες και τα έσοδα του κλάδου συντάξεων επηρεάζουν συγκριτικά περισσότερο τα μακροοικονομικά μεγέθη της Ελλάδας.

Δημιουργείται ένα κατάλληλο, σύμφωνα με οικονομετρικά κριτήρια, Οικονομετρικό Μοντέλο το οποίο επεξεργάζεται στοιχεία από το 1960 έως το 1990 και απαντάει στα ερωτήματα: ποιές είναι οι επιδράσεις στα μακροοικονομικά μεγέθη της Ελλάδας α) από την αύξηση ή μείωση των συντάξεων, β) από την αύξηση ή μείωση των εισφορών και γ) από την αύξηση ή μείωση ταυτόχρονα των συντάξεων και εργοδοτικών εισφορών.